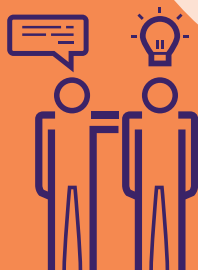

Muutus on võimalik

**Kuidas tegeleda
perevägivald toimepanijatega**

Kolm viisi, kuidas võite kokku puutuda perevägivala toimepanijatega:

Toimepanijad kui teenuse saajad

Toimepanijad kui teenuse saajate partnerid

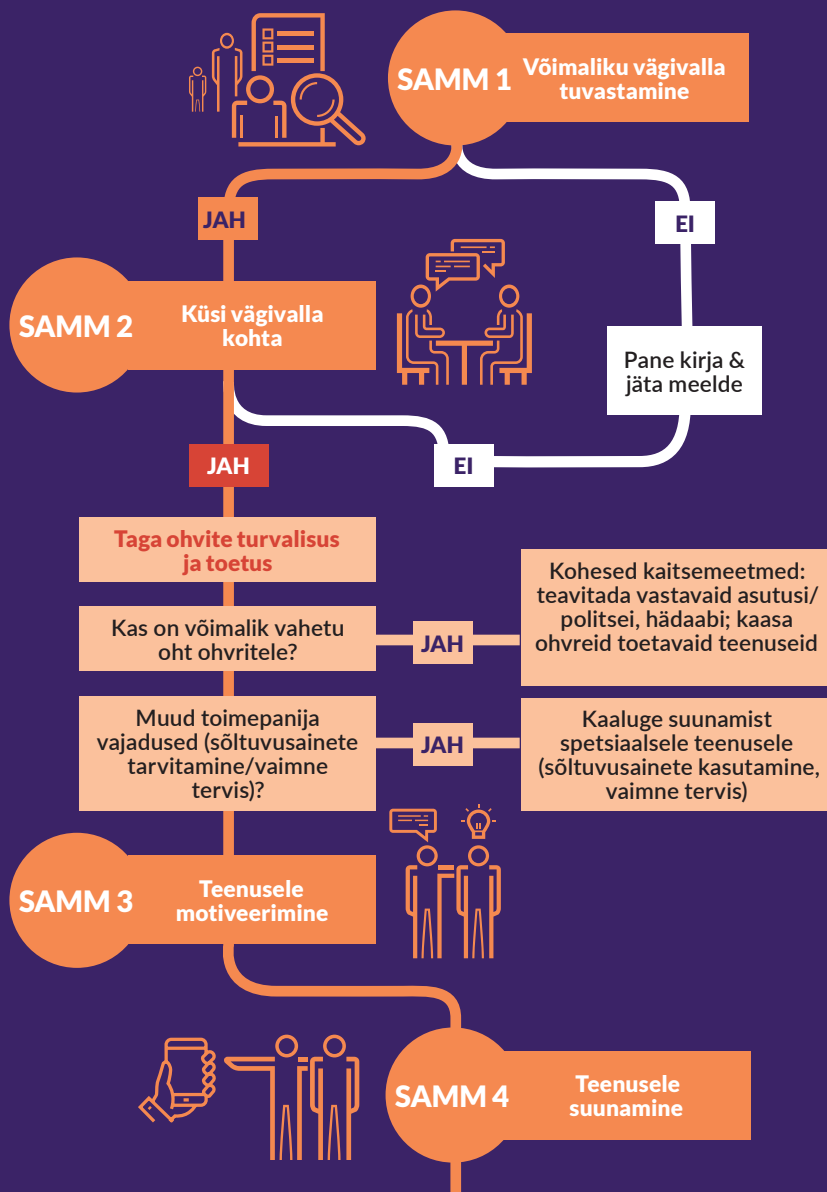
Toimepanijad kui teenuse saajate vanemad

Kolm head põhjust nendega rääkimiseks:

- 1. Lähisuhtevägivald on sotsiaalne probleem.** Me saame selle peatada ainult siis, kui me kõik töötame lahendusele orienteeritult. Kui te puutute oma töös regulaarselt kokku toimepanijatega, on teil ainulaadne võimalus sekkuda ja alustada muutuste protsessi.
- 2. Perevägivala kogemine mõjutab tõsiselt lapsi.** See suurendab ärevuse, depressiooni, ainete kasutamise jms tõenäosust. Töötades lapsevanematega ja motiveerides neid oma käitumist muutma, parandab see oluliselt laste elu.
- 3. Vägivaldne käitumine on õpitud valik.** Kui nad on valmis ja saavad õiget toetust, võivad vägivallatsejad muuta kahjulikke käitumismustreid. Mõnikord on vaja muutuste protsessi alustamiseks vaja pakkuda vaid vestlust.

Kuidas tegeleda perevägivallla toimepanijatega?

Ole kursis/järeltegevus:

Muutuste protsessi hõlbustamine, koostöös vägivallast loobumise nõustajaga, riski jälgimine

SAMM 1

Võimaliku vägivalla tuvastamine

Kolm võimalikku viisi, kuidas koguda teavet perevägivalla kohta:

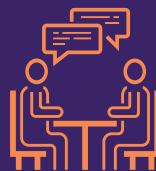
1. Küsige kõigilt, kes teie teenust kasutavad (võib olla ohvritele turvalisem).
2. Olge tundlik vägivalla tunnuste suhtes ja reageerige, kui neid näete.
3. Informatsiooni saamine teistelt nt politseist, (eks) partnerilt, lastelt.

Võimalikud näitajad

- Ta räägib käitumisest suhtes, mis sisaldab erinevaid vägivalla või väärkohtlemise liike (füüsiline, seksuaalne, vaimne, majanduslik või sotsiaalne).
- Ta ilmutab ülemäära armukadedust ja kontrolli oma partneri üle, “kes alati peab ütleva talle, kus ta on”.
- Tal on seksistlikud või naistevaenulikud hoiakud või ta teeb selliseid kommentaare.
- Ta ütleb asju, mis võivad viidata tõsistele konfliktidele suhtes (nt, “suur tüli” või “halb vaidlus”, jms).
- Ta saadab alati oma partnerit, isegi rutiinsete küllastuste ajal ja nõuab seanssidel viibimist (ja tema partner on pettunud või kiirustab lõpetama).

- Ta räägib oma partneri eest, katkestab või parandab teda, ei lase tal rääkida, diskrediteerib või devalveerib teda ning püüab tema eest otsuseid teha.
- Ta õigustab või vähendab oma partneri vigastusi või vaimset seisundit, mis võivad olla tingitud vägivallast.
- Ta süüdistab oma partnerit oma probleemides.
- Ta näeb vaeva, et ärevuse ja stressiga toime tulla; tal on meeleolumuutused ja/või ta tõstab häält
- Ta näitab kahte näiliselt vastupidist hoiakut: vaikimine, kaitsev, küsimustele vastamisest keeldumine vs liiga jutukas ja mõnikord sobimatu, liiga nõuetele vastav, liiga palju naeratav ja liiga kohal olemine, eriti vestluste ajal oma partneriga.
- Ta näitab ähvardavat mitteverbaalset suhtumist või tema žestid tungivad tema partneri ruumi
- Ta on vägivaldne või väärkohtlev oma partneri suhtes vestlusel või ooteruumis.
- Ta püüab manipuleerida või kontrollida partnerit, spetsialisti või olukorda (nt küsimuste esitamisel või vestluses).
- Ta tühistab naisametnike või näitab naisametnike suhtes alandavat ja agressiivset suhtumist.
- Tema juuresolekul langetab partner pilgu, vaikib või näitab alistuvat suhtumist.
- Tema partneri suhtumises on erinevus võrreldes vestlusega, kus teda ei ole.
- Ta süüdistab oma partnerit konflikti põhjustamises või eitab konflikti.

Küsi vägivalla kohta

ÜLDISED LEHTERKÜSIMUSED

Kuidas on asjad kodus/koos elukaaslasega?
Kuidas defineeriksite oma paarisuhet?

Enamik paare vaidleb mõnikord.
Kuidas teie ja teie partner erimeelsuste või konfliktidega toime tulete?

Kuidas sa tavaliselt käitud, kui oled vihane?
Mis juhtub, kui su viha süveneb?

Kas sa arvad, et su partner (või lapsed) on kunagi sind kartnud?

Kas sa oled õelnud või teinud midagi, mida sa hiljem kahetsed? Kas sa oled kunagi käitunud viisil, mis tekitas sulle piinlikkust või hirmu?

Kas tülid on kunagi läinud füüsiliseks?

Kas sa oled kunagi muretsenud oma käitumise pärast?

Kas sa tunned armukadedust, kui su partner on koos teiste inimestega?

Mis sa arvad sellest, et su partner õpib/töötab väljaspool kodu? Mis sa ütleksid, kui nad tahaksid seda teha?

Mis sa arvad sellest, et su partner veedab aega oma sõprade või perega?

Kas sa karjud oma partneri peale või mõnikord kohtled teda võimukalt?

Kas sa oled kunagi löönud või tõuganud teda?

Kas oled kunagi ähvardanud talle haiget teha? Relvaga?

Kas sa oled kunagi talle haiget teinud?

Kas politsei on kunagi tulnud sõnelusele või kaklusele?

Ole järjest konkreetssem

- Küsi vägivalda kohta ainult toimepanijaga üksi olles.
- Küsi lisateavet, kui on vastuolusid või sa ei saa aru.
- Alguses lepi vähendamisega, kuid siis palu tal selgemalt määratleda vägivalda (Mis sa mõtled “suure tüli” all?).
- Küsi teiste vaatenurka (nt partnerilt või lastelt).
- Hoiduge ohvrite süüdistamisest, “tõelise” ohvrina esitamisest ja muust manipuleerimisest
- Säilita tasakaalukas, hinnanguvaba suhtmine.
- Tunnista negatiivseid tundeid ja muresid, kuid keskendu tema tegudele.

SPETSIIFILISED LEHTERKÜSIMUSED

Esitatud probleemi tagajärgede välja selgitamine (X)

Kas sinu probleem (stress, alkoholism, armukadedus vms) on mõjutanud sinu suhet? Mil viisil?

Mida sinu partner arvab sinu probleemist X?
Kuidas see mõjutab teda?

Kui sa oled X (armukade, joores, närviline/jms), kuidas sa reageerid oma partneri ja laste suhtes?

Kui sa oled olnud kunagi väga X, kas sa oled kunagi kaotanud enesevalitsuse oma partneri või lastega? Mis sa täpselt tegid?

Kui su probleem X oli hullem, kas sa tegid midagi, mida sa hiljem kahetsesid?

Mis on olnud kõige hullem asi, mis juhtunud, kui sa olid X?

Olles X, oled sa kunagi mõelnud enesevigastamisest või enesetapust? Ja kellegi teise vigastamisest või tapmisest?

Ole järjest konkreetssem

SAMM 3

Teenusele motiveerimine

- Eesmärk on motiveerida vägivaldseid võtma vastutust ja algatama muutusi, mis põhinevad sisemistel väärtustel ja lootustel, mitte ainult hirmul tagajärgede ees.
- Toimepanija väärtuste ja muutuste põhjuste avastamine ja tugevdamine on kasulikum kui vastandumine ja veenmine.
- Keskenduge mõttele, et vägivaldsejal on abivajav ja ta saab muuta oma käitumist.

Paluge tal mõtiskleda oma käitumise ja selle tagajärgede üle oma väärtuste ja eesmärkide valguses, kasutades motiveeriva intervjuerimise viit põhimõtet:

1. **Väljenda** kliendi suhtes **empaatiat**.
2. **Näita lahknevusi** kliendi eesmärkide ja väärtuste ning praeguse käitumise vahel.
3. **Välgi vaidlemist** ja otsest vastandumist.
4. **Kasuta kliendi vastupanu** selle asemel, et sellega võidelda.
5. **Toeta kliendi enesetõhusust** või usku, et nad saavad muutuda.

Mõned küsimuste näited, mis aitavad toimepanijal vastutust võtta:

Milline isa sa lootsid olla/tahaksid olla?

Kuidas sa tahaksid, et su lapsed sind 10 või 20 aasta pärast näeksid/mõtleksid sinust?

Kas su lapsed on näinud sind vägivaldselt või väärkohtlevalt käitumas? Kuidas see sinu arvates neid mõjutab?

Mis sa arvad, et kas su lapsed austavad või kardavad sind?

Kuidas võiksid lapsed kasu saada, kui sa teeksid natuke tööd oma käitumisega?

Mis sa arvad, kuidas su suhted lastega võivad muutuda kui nad ei karda sind?

Mis saaks sinu elus võimalikuks, kui sa ei kasutaks vägivalda, kui sa oled ärritunud?

Milline isa sa tahaksid olla või olla enamiku ajast? Mis see tähendaks sulle, kui sa oleksid selline isa (enamiku ajast)? Mis sind takistab selles?

Kui on piisavalt motivatsiooni ja pühendumist osalemaks muutuste protsessis, siis järgmine samm on suunata toimepanija vägivaldast loobumise toetamise nõustaja poole:

“Tundub, et sa tahad teha mõned muudatused enda ja oma partneri/laste huvides. Mis valikud sul on? Mis abi sa vajad või soovid nende muudatuste tegemiseks?”

SAMM 4

Teenusele suunamine

Vastavale teenusele või toimepanija nõustamisele suunamine eeldab:

1. Motivatsiooni ja muutustele pühendumist
2. Probleemi tunnistamist

Kuidas luua hea suunamise protsess:

- Anna informatsiooni vägivallast loobumise toetamise nõustajale.
- Leppige kokku tingimused suunamise ja juhtumikorralduse osas.
- Teavita toimepanijat suunamise põhjustest, kasuteguritest, õigustest, kohustustest ja ootustest.
- Olge teadlikud välistamispõhjustest, nagu tõsine sõltuvushäire või vaimse tervise probleemid, vältimaks klienti suunamast nõustamisele, mis teda vastu ei võta.
- Kaalu suunamist teistesse toetavatesse teenustesse nagu sõltuvusabi või vaimse tervise probleemid.
- Väldi suunamist üldisesse viha juhtimisele, paariteraapiasse või üldisele psühholoogile. Nead ei pruugi osata tõhusalt käsitleda perevägivalda, ohustades nii ohvreid.

Me soovime:

- Tuvastada võimalikud asjaolud, mis võivad takistada toimepanijat nõustajaga/teenusega ühendust võtmast.
- Normaliseerida suunamist nt et paljud toimepanijad kasutavad seda teenust ja te suunate sinna tihti.

Alati	Ära kunagi
Sea ohvrite turvalisus ja heaolu alati esikohale ja tagage, et nad saavad piisavat toetust ja turvaplani.	Sea esikohale toimepanija vajadused ja soovid.
Ole teadlik perevägivalda märkidest oma kliendi jutus või käitumises.	Vestle klientidega ettevalmistamata.
Reageeri mistahes teatele ja küsi toimepanijalt perevägivalda ja väärkohtlemise kohta.	Lase vägivalda teadet mööda küsimata öeldu kohta.
Selgita lugupidavalt, et vägivald ja väärkohtlemine on vastuvõetamatu ja valik.	Õigusta või vähenda ühtegi vägivaldategu.
Selgita, et perevägivald sisaldab peale füüsilise vägivalda ka muud käitumist.	Toeta mõtet, et vaimne vägivald on vähem kahjustav kui füüsiline vägivald.
Ole teadlik iseenda tunnetest toimepanija käitumise suhtes ja erista käitumist inimesest.	Lase negatiivsetel tunnetel segada abi pakkumist ja ole hukkamõistev.
Ole empaatiline ja mõistev, samas teadlik vähendamisest, eitamisest ja ohvrite süüdistamisest.	Mängi toimepanijaga kokku või anna järele tema manipulatsioonidele.
Selgita muutuse võimalikkust ja uurige toimepanija motivatsiooni selleks nt mõju tema lastele.	Ignoreeri tõkkeid, mis takistavad teda tunnustamast oma vägivaldsust nagu häbi või hirm lastekaitse ees.
Loo suunamise teekond vastavale teenusele oma piirkonnas ja suuna toimepanija sinna.	Suuna teenuse või terapeudi poole, kes ei ole koolitatud perevägivaldas.
Aruta perevägivalda teemat eraldi kohtumistel.	Aruta partneritega koos vägivalda toimumise kohta.

Sotsiaalkindlustusamet

660 6077

tugiliin@sotsiaalkindlustusamet.ee

Paldiski mnt 80, 15092, Tallinn, Estonia

www.palunabi.ee/et/vagivallast-loobumise-toetamine

 [sotsiaalkindlustusamet](https://www.facebook.com/sotsiaalkindlustusamet)

